

ÜNİTE VIII

BİLANÇO HESAPLARININ İNCELENMESİ

Duran Varlıklar

İsmail KELES

2-DURAN VARLIKLAR

İşletmenin uzun vadeli olarak yatırım yapmak ya da kullanmak amacı ile satın aldığı ve bir yıl içinde elden çıkartmayı düşünmediği varlıklar duran varlık olarak isimlendirilir. Ayrıca vadeli bir yılı aşan alacaklar da duran varlıklar içinde yer alır. Bu grupta yer alan varlık özelliklerine ve niteliklerine göre alt gruplara ayrılmıştır. Duran varlıklar içinde yer alan alt gruplar şunlardır;

22- Ticari Alacaklar; Ana faaliyet konusu mal veya hizmet satışı sonucu ortaya çıkan ve vadesi bir yılın üzerindeki alacaklar bu grupta yer alır.

23-Diğer Alacaklar; Ana faaliyet konusu dışındaki işlemler sonucu ortaya çıkan ve vadesi bir yılın üzerindeki alacaklar bu grupta yer alır.

24-Mali Duran Varlıklar; Yatırım amacıyla alınan veya yasal zorunluluk nedeniyle uzun vadeli olarak elde tutulan menkul kıymetler bu grupta yer alır.

25-Maddi Duran Varlıklar; İşletmenin faaliyetlerinde kullanmak üzere satın aldığı ve fiziksel yapıya sahip somut varlıklar bu grupta yer alır.

26-Maddi Olmayan Duran Varlıklar; Fiziksel bir yapısı olmayan ancak ticari bir fayda, ayrıcalık veya üstünlük sağlaması için bir bedel ödeyerek satın alınan marka, lisans, hak, şerefiye gibi soyut varlıkların yer aldığı gruptur.

27-Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar; Maden, petrol, kömür, altın gibi çıkarıldıkça tükenen varlıkların aranması ve çıkarılması ile ilgili yapılan harcamaların takip edildiği gruptur.

28-Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları; İşletmenin birden fazla yılı kapsayan gelir ve giderlerinin ait oldukları yıllar içinde gelir ve gider hesaplarına yazılması için kullanılan bekletme hesaplarının yer aldığı gruptur.

29-Diğer Duran Varlıklar; İşletmenin duran varlık özelliğine sahip ancak yukarıdaki hesap grup-larının kapsamına girmeyen diğer varlıklarının izlendiği gruptur.

22-TİCARİ ALACAKLAR

İşletmenin yaptığı ana faaliyet konusu mal veya hizmet satışından ortaya çıkan ve bir yıldan uzun sürede tahsil edilecek olan alacaklar bu grupta takip edilir. Ticari işlemlerden ortaya çıkan bu alacaklar kaydedilirken alacağın senetli, senetsiz veya kredi kartı ile olmasına bakılarak hesaplar seçilir. Özün önceliği kavramına göre alacağın ortaktan, iştirakten, bağlı ortaklıktan veya personelden olması yani alacağın kimden olduğu ana hesabı değiştirmez. Bu bilgi alt hesaplarda takip edilir. Bu gruptaki hesapların işleyişi 12-Ticari Alacaklar grubundaki hesaplar ile aynıdır. Bu sebeple hesaplar detaylı anlatılmayacaktır.

Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır.

220-Alıcılar

221-Alacak Senetleri

222-Alacak Senetleri Reeskontu (-)

224- Kazanılmamış Finansal Kiralama ve Faiz Gelirleri (-)

226-Verilen Depozito ve Teminatlar

229-Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)

İsmail KELES

23-DİĞER ALACAKLAR

Bir yıldan uzun sürede tahsil edilecek olan ve ticari bir ilişkiye dayanmayan, yani işletmenin ana faaliyet konusu mal ve hizmet satışı dışındaki işlemlerden ortaya çıkan senetli veya senetsiz alacaklar bu hesap grubunda gösterilir.

Ticari olmayan başlıca işlemler;

- Borç verilmesi
- Ortak adına ödeme yapılması
- Veresiye duran varlık satılması
- Veresiye menkul kıymet satılması
- Kar payı (temettü) alacakları vb. olarak sıralanabilir.

Diğer alacaklar hesap grubuna kayıt yapılırken, alacağın ortaktan, personelden, iştirakten, bağlı ortaklıktan veya diğer kişilerden olmasına göre hesaplar birbirinden ayrılmaktadır. Alacağın senetli ya da senetsiz olması ana hesabı değiştirmez. Bu bilgi alt hesaplarda takip edilir. Bu gruptaki hesapların işleyişi 13-Diğer Alacaklar grubundaki hesaplar ile aynıdır. Bu sebeple hesaplar detaylı anlatılmayacaktır.

Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır;

231-Ortaklardan Alacaklar

232-İştiraklerden Alacaklar

233-Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar

235-Personelden Alacaklar

236-Diğer Çeşitli Alacaklar

237-Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)

239-Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)

İsmail KELES

24-MALİ DURAN VARLIKLAR

İşletmenin uzun vadeli yatırım amacı ile satın aldığı hisse senedi, tahvil gibi menkul kıymetler ile kısa sürede paraya dönüşme özelliğini kaybeden ya da yasal olarak elde tutulan menkul kıymetler bu grupta yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar şu şekilde sıralanır;

240-Bağlı Menkul Kıymetler

- Bir başka şirketin %0-10 arası ortağı olunması halinde ortak olunan şirkete ait satın alınan hisse senetleri
- Uzun vadeli olarak satın alınan tahviller
- Yasal olarak satılamayan dava konusu olmuş menkul kıymetler

241-Bağlı Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) → Bağlı menkul kıymetlerin değerinin düşmesi halinde ayrılan karşılıklar

242-İştirakler → Bir başka şirketin %10-50 arası ortağı olunması halinde ortak olunan şirkete ait satın alınan hisse senetleri

243-İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-) → Bir başka şirkete iştirak olma taahhüdü verilmesi halinde kullanılan hesaptır.

244-İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) → İştirak hisselerinin değerinin düşmesi halinde ayrılan karşılıklar

245-Bağlı Ortaklıklar → Bir başka şirketin %50 üzeri ortağı olunması halinde ortak olunan şirkete ait satın alınan hisse senetleri

246-Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (-) → Bir başka şirkete bağlı ortaklık olma taahhüdü verilmesi halinde kullanılan hesaptır.

247-Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) → Bağlı ortaklık hisselerinin değerinin düşmesi halinde ayrılan karşılıklar

248-Diğer Mali Duran Varlıklar → Hisse senedi ve tahvil dışında kalan menkul kıymetlerin yatırım amacı ile satın alınması halinde kullanılan hesaptır.

249-Diğer Mali Duran Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) → Diğer mali duran varlıkların değerinin düşmesi halinde ayrılan karşılıklar

Yatırım Amacı İle Hisse Senedi Satın Alınması ve Satılması İşlemleri

İşletme 100.000 adet hisse senedi bulunan X AŞ'den 2.000 adet hisse senedini geçici amaçla toplam 30.000 TL ödeyerek satın almıştır.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

X AŞ'den 4.000 adet daha hisse senedi alınmış ve 50.000 TL ödenmiştir. Ayrıca amaç yatırıma dönüştürülmüştür.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

X AŞ'den 20.000 adet daha hisse senedi satın alınmış ve 200.000 TL ödenmiştir.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

X AŞ hisselerinden 34.000 adet daha satın alınmış ve 520.000 TL ödenmiştir.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

X AŞ hisselerinin yarısı 405.000 TL'ye satılmıştır.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

X AŞ hisselerinin $\frac{3}{4}$ 'ü 290.000 TL'ye satılmıştır.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

İsmail KELES

Sermaye Taahhüdü Verilmesi

İşletme bir başka şirketin %30 hissesini almak için 500.000 TL sermaye taahhüdünde bulunmuştur.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

Taahhüt banka aracılığı ile olarak yerine getirilmiştir.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

Taahhüt yerine getirilemediği için iptal edilmiştir

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

Bağlı ortaklık için sermaye taahhüdü verilmesi halinde → 246-Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri hesabı

Bağlı Menkul Kıymetler için sermaye taahhüdü verilmesi halinde → 243-İştiraklere Sermaye Taahhütleri hesabı kullanılır.

İsmail N. L. L. O.

Mali Duran Varlıklara Karşılık Ayrılması

İşletme yatırım amacı ile bir başka şirketin %20 hissesini 200.000 TL'ye satın almıştır.

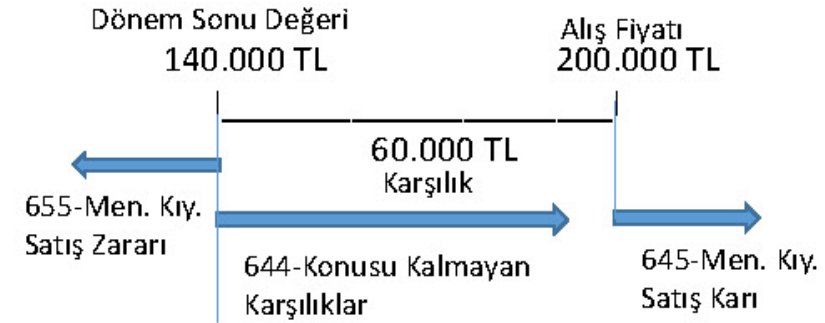
242-İştirakler	200.000
102-Bankalar	200.000

Hisselerin Değeri %30 düşmüştür.

654-Karşılık Giderleri	60.000
244-İştirakler Ser.Pay.Değer Düş Karş.	60.000

Hisseler 150.000 TL'ye banka aracılığı ile satılmıştır.

102-Bankalar	150.000
244-İştirakler Ser.Pay.Değer Düş Karş.	60.000
242-İştirakler	200.000
644-Konusu Kalmayan Karşılıklar	10.000

Bağlı Menkul Kıymetler için karşılık ayrılırken → 241-Bağlı Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü Karşılığı hesabı

Bağlı Ortaklıklar için karşılık ayrılırken → 247-Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı hesabı

Diğer Mali Duran Varlıklar için karşılık ayrılırken → 249-Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı hesabı kullanılır.

25-MADDİ DURAN VARLIKLAR

Bir yıldan uzun süre işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere elde edilen ve fiziksel yapısı olan somut varlıklara maddi duran varlıklar adı verilir. Satın alınan maddi duran varlıklar ile inşaatı veya yapımı devam eden duran varlıklar bu grupta izlenir. Ayrıca bu grupta maddi duran varlıkların kullanılması sonucu ortaya çıkan yıpranma payları yani amortisman payları da yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar şu şekilde sıralanır;

250-Arazi ve Arsalar

251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri

252-Binalar

253-Tesis-Makine ve Cihazlar

254-Taşıtlar

255-Demirbaşlar

256-Diğer Maddi Duran Varlıklar

257-Birikmiş Amortismanlar (-)

258-Yapılmakta Olan Yatırımlar

259-Verilen Avanslar

Ismail KELES.

250-ARAZİ VE ARSALAR

Mülkiyeti işletmeye ait olan ve bir yıldan uzun süre elde tutmak amacı ile satın alınan arazi ve arsalar bu hesapta takip edilir.

YEVMIYE DEFTERİ

_____ / _____	
Borç =>Arazi veya arsa satın alınması	
İlgili hesap / hesaplar	
_____ / _____	
_____ / _____	
İlgili hesap / hesaplar	
Alacak =>Arazi veya arsanın satılması	
_____ / _____	

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Arazi ve Arsalar hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde işletmenin arsa veya arazi satın aldığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise alınan arsa veya arazinin satıldığı anlamına gelir. Karşılana ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme 100.000 TL'ye arsa satın almış ve alım satım esnasında 5.000 TL gidere katlanmış, tamamını nakit ödemiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

Arsa üzerindeki eski yapı 3.000 TL'ye yıktırılmış, tutar nakit ödenmiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

Eski yapı hurdaları 500 TL'ye nakit olarak satılmıştır.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

→ Satın alınan arsa için alış esnasında katlanılan tüm giderler arsanın maliyetine eklenir.

→ Arsanın kullanılır hale getirilmesi için yapılan yıkım, kesim, ayıklama vb. işlemler arsanın maliyetine eklenir.

→ Arsa üzerinden çıkan ekonomik değerlerin satış gelirleri arsanın maliyetinden düşülür.

251-YERALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ

İşletmedeki işleri kolaylaştırmak için işletme arazi içine inşa edilen her türlü yol, köprü, tünel, bölme, iskele, kanal, geçit vb. yapıların takip edildiği hesaptır.

YEVMIYE DEFTERİ

_____/_____
Borç =>Yapımı devam eden yeraltı veya yerüstü
düzeninin tamamlanması
İlgili hesap / hesaplar
_____/_____
_____/_____
İlgili hesap / hesaplar
Alacak =>Yeraltı veya yerüstü düzeninin
satılması / kullanılmaz hale gelmesi
_____/_____

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde yapımı devam eden yeraltı veya yerüstü düzeninin tamamlandığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise yeraltı veya yerüstü düzeninin satıldığı ya da kullanılmaz hale geldiği anlamına gelir. Karşılana ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme arazisine bir üst geçit yaptırmaya karar vermiş ve işin yapımına başlayan firmaya 50.000 TL nakit ödeme yapmıştır.

_____/_____/_____

_____/_____/_____

Üstgeçit inşaatı tamamlanmış ve kullanılır hale gelmiştir.

_____/_____/_____

_____/_____/_____

→ Yapımı devam eden tüm duran varlıklar için yapılan maliyet harcamaları inşaat tamamlanana kadar 258-Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabında izlenmelidir.

İsmail KELES

252-BİNALAR

İşletmenin kullanmak veya yatırım amacı ile satın aldığı ya da kendi arazisi üzerine yaptırdığı binalar maliyet değeri ile bu hesapta takip edilir.

YEVMIYE DEFTERİ

Borç =>Bina satın alınması / inşaatının tamamlanması	/
İlgili hesap / hesaplar	
	/
	/
İlgili hesap / hesaplar	
Alacak =>Binanın satılması / kullanılamaz hale gelmesi	/

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Binalar hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde bina satın alındığı veya inşaatının tamamlandığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise binanın satıldığı ya da kullanılamaz hale geldiği anlamına gelir. Karşılıklarına ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme 500.000 TL'ye pazarlama işlerinde kullanmak üzere bina satın almış, 10.000TL'de alım satım giderine katlanmış, tamamını nakit ödemiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

Binaya 80.000 TL'ye asansör yaptırılmış tutar nakit ödenmiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

Binaya 2.000TL nakit ödenerek boya badana yaptırılmıştır.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

→ Satın alınan duran varlıkların alış esnasında katlanılan tüm giderler duran varlığın maliyetine eklenir.

→ Duran varlığın değerini arttırıcı tüm harcamalar ilgili duran varlığın maliyetine eklenir.

→ Duran varlığın değerini arttırmayan, mevcut durumunu korumak için yapılan harcamalar ise dönem gideri olarak kaydedilir.

→ Kiralanan varlıklara yapılan ve varlığın değerini arttıran harcamalar ise **264-Özel Maliyetler** hesabında izlenmelidir.

253-TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR

İşletmenin üretim işlerinde kullandığı her türlü tesis, makine ve cihazlar ile bunların eklentileri ve bu amaçla kullanılan taşıma gereçlerinin (konveyör, forklift vb.) takip edildiği hesaptır. Bu hesapta havalandırma, ısıtma, yangın tesisatı, baskı makinası, röntgen cihazları gibi her türlü makineler izlenir.

YEVMIYE DEFTERİ

_____ / _____
Borç =>Tesis, makine veya cihaz satın alınması
İlgili hesap / hesaplar
_____ / _____
İlgili hesap / hesaplar
Alacak =>Tesis, makine veya cihazın satılması
/ kullanılamaz hale gelmesi
_____ / _____

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Tesis, Makine ve Cihazlar hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde tesis, makine veya cihazın satın alındığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise tesis, makine veya cihazların satıldığı ya da kullanılamaz hale geldiği anlamına gelir. Karşılıklarına ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

→ Satın alınan duran varlıkların alış esnasında katlanılan tüm giderler duran varlığın maliyetine eklenir.

→ Duran varlığın değerini arttırıcı tüm harcamalar ilgili duran varlığın maliyetine eklenir.

→ Duran varlığın değerini arttırmayan, mevcut durumunu korumak için yapılan harcamalar ise dönem gideri olarak kaydedilir.

→ Kiralanan varlıklara yapılan ve varlığın değerini arttıran harcamalar ise **264-Özel Maliyetler** hesabında izlenmelidir.

İşletme 200.000 TL + %18 KDV ile üretim makinesini nakit satın almış, ayrıca nakliye ve montaj için de 10.000 TL +%18 KDV bedelini nakit ödenmiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

Makineye ek donanım yaptırılmış ve bu işlem için 30.000TL + %18 KDV bedeli çek keşide edilerek ödenmiştir

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

Makinenin yağ bakımı yapılmış ve 500 TL+%18 KDV nakit ödenmiştir

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

254-TAŞITLAR

İşletmenin kullanmak veya uzun süre elde tutmak amacı ile satın aldığı her türlü kara, hava, deniz araçlarının takip edildiği hesaptır.

YEVMIYE DEFTERİ	
_____ / _____	
Borç =>Taşıt satın alınması	
İlgili hesap / hesaplar	
_____ / _____	
_____ / _____	
İlgili hesap / hesaplar	
Alacak =>Taşıtın satılması / kullanılamaz hale gelmesi	
_____ / _____	

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Taşıtlar hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde taşıt satın alındığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise taşıtın satıldığı ya da kullanılamaz hale geldiği anlamına gelir. Karşılıklarına ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme pazarlama işlerinde kullanmak üzere 300.000 TL + %18 KDV ile kamyon satın almış, nakit ödemiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

→ İşletme satın aldığı bu taşıtlar için VUK'na göre alım esnasında katlanılan satın alma, noter, devir, mahkeme, komisyon, özel tüketim vergileri vb. giderleri maliyete eklemekte veya dönem gideri olarak yazmakta serbesttir.

→ Duran varlığın değerini arttırıcı tüm harcamalar ilgili duran varlığın maliyetine eklenir.

→ Duran varlığın değerini arttırmayan, mevcut durumunu korumak için yapılan harcamalar ise dönem gideri olarak kaydedilir.

→ Kiralanan varlıklara yapılan ve varlığın değerini arttıran harcamalar ise **264-Özel Maliyetler** hesabında izlenmelidir.

→ Binek otomobiller için ise ödenen KDV tutarları maliyete eklenebilir veya gideri dönem gideri olarak yazılabilir.

İşletme pazarlama işlerinde kullanmak üzere 300.000 TL + %18 KDV ile binek otomobil satın almış, nakit ödemiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

İsmail KELES

255-DEMİRBAŞLAR

İşletmenin kullanmak üzere satın aldığı veya yaptırdığı büro makine ve cihazları döşeme, masa, koltuk, mobilya vb. varlıkların takip edildiği hesaptır.

YEVMIYE DEFTERİ

Borç =>Demirbaş satın alınması

İlgili hesap / hesaplar

İlgili hesap / hesaplar

Alacak =>Demirbaşın satılması / kullanılamaz hale gelmesi

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi;
Demirbaşlar hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde demirbaş satın alındığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise demirbaşın satıldığı ya da kullanılamaz hale geldiği anlamına gelir. Karşılıklarına ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İlgili muhasebe bürosunda kullanmak üzere 15.000 TL'ye nakit mobilya takımı satın almıştır. Ayrıca mobilyaların nakliye ve montajı için ise 5.000 TL nakit ödemiştir. (KDV %18)

..... / ... /

..... / ... /

→ Satın alınan duran varlıkların alış esnasında katlanılan tüm giderler duran varlığın maliyetine eklenir.

→ Duran varlığın değerini arttırıcı tüm harcamalar ilgili duran varlığın maliyetine eklenir.

→ Duran varlığın değerini arttırmayan, mevcut durumunu korumak için yapılan harcamalar ise dönem gideri olarak kaydedilir.

→ Kiralanan varlıklara yapılan ve varlığın değerini arttıran harcamalar ise **264-Özel Maliyetler** hesabında izlenmelidir.

İsmail KELES

256-DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR

İşletmenin kullanmak üzere satın aldığı ve diğer maddi duran varlık hesaplarının kapsamına girmeyen her türlü alet, edevat, model, kalıp vb. varlıklar maliyet bedelleri ile bu hesapta takip edilir.

→ Satın alınan duran varlıkların alış esnasında katlanılan tüm giderler duran varlığın maliyetine eklenir.

→ Duran varlığın değerini arttırıcı tüm harcamalar ilgili duran varlığın maliyetine eklenir.

→ Duran varlığın değerini arttırmayan, mevcut durumunu korumak için yapılan harcamalar ise dönem gideri olarak kaydedilir.

→ Kiralanan varlıklara yapılan ve varlığın değerini arttıran harcamalar ise **264-Özel Maliyetler** hesabında izlenmelidir.

İşletme sattığı ürünlerin saklanması amacı ile müşterilerine kullanmaları için verdiği buzdolaplarından 5 adet satın almış ve 50.000 TL + %18 KDV nakit ödemiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

İsmail KELES

AMORTİSMAN

Amortisman; Duran varlıkların zaman içinde kullanılmasına bağlı olarak yıpranmaları sonucu ortaya çıkan ekonomik değer kayıplarının dönem sonlarında hesaplanması ve duran varlığın kullanıldığı süreler dağıtılarak her dönem sonunda gider olarak yazılmasıdır. Amortisman işlemlerinde amaç duran varlığın kullanımına bağlı olarak sağlanan gelirler ile duran varlığın kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan yıpranma paylarını aynı dönem içinde karşılaştırmaktır. Böylece dönemlerin gelir ve giderleri ait olduğu dönemlere yazılmış ve dönemsellik kavramına uygun davranılmış olur.

Maddi Duran Varlığın Amortismanına Tabi Olabilmesi İçin;

- Mülkiyeti işletmeye ait olmalıdır.
- Bir yıldan uzun süre kullanılacak olmalı.
- Aşınma ve yıpranmaya bağlı ekonomik değer kaybına uğramalıdır.
- 2020 yılı itibarı ile kayıtlı değeri en az 1.400 TL olmalıdır. (Bu tutar her yıl değişmektedir)

Amortisman Ayrılmayan Maddi Duran Varlıklar;

- 250-Arazi ve Arsalar hs
- 258-Yapılmakta Olan Yatırımlar hs
- 259-Verilen Avanslar hesabı

Amortisman Hesaplanabilmesi için gerekli bilgiler;

- Maliyet Bedeli
- Kullanım Süresi = Ekonomik ömür
- Hurda Değeri; Kullanım sonrası satış değeri
- Amortisman Hesaplama Yöntemi

VUK'nun Amortisman Düzenlemeleri

- Arazide Amortisman
- Madenlerde Amortisman
- Fevkalade Amortisman
- Normal Amortisman
- Azalan Bakiyeler Usulüyle Amortisman

Amortisman Hesaplama Yöntemleri

- Takdir Esasına Göre Amortisman
- Çalışma Saatlerine Göre Amortisman
- Hizmet Birimlerine Göre Amortisman
- Eşit Paylı (Normal) Amortisman
- Azalan Paylı (Hızlandırılmış) Amortisman
- Artan Paylı Amortisman
- Bileşik Faizli Taksitlerle Amortisman
- Başlangıç İndirimli Amortisman
- Madenlerde Amortisman
- Fevkalade (Olağanüstü) Amortisman

AMORTİSMANIN HESAPLANMASI

1-Normal Amortisman Yöntemi; Duran varlığın maliyet bedelinin hizmet süresine eşit bir şekilde yıllara dağıtılarak amortismanın hesaplanmasına normal amortisman yöntemi denir. Bu yöntemle eşit paylı amortisman yöntemi de denir.

$$\text{Amortismana Tabi Tutar} = \text{Maliyet Fiyatı} - \text{Hurda Değeri}$$

$$\text{Yıllık Amortisman Payı} = \text{Amortismana Tabi Tutar} \times \text{Amortisman Oranı}$$

$$\text{Yıllık Amortisman Payı} = \frac{\text{Amortismana Tabi Tutar}}{\text{Kullanım Süresi}}$$

$$\text{Amortisman Oranı} = \frac{1}{\text{Kullanım Süresi}}$$

ÖRNEK; İşletme 100.000 TL'ye 5 yıl kullanım süresi olan bir makine satın almıştır. Makinenin hurda değeri sıfır (0)'dır. İşletme normal amortisman yöntemini kullanmaktadır.

<i>Yıllar</i>	<i>Amortismana Tabi Tutar</i>	<i>Amortisman Oranı</i>	<i>Amortisman Payı</i>	<i>Biriken Amortisman</i>	<i>Varlığın Kalan Net Değeri</i>
---------------	-------------------------------	-------------------------	------------------------	---------------------------	----------------------------------

İsmail KELES

2 - Azalan Bakiyeler Usulüyle Amortisman Yöntemi; Duran varlığın hizmet süresinin sonuna doğru veriminin düştüğü görüşüne dayanan amortisman yöntemidir. Bu yöntemde duran varlığa ilk yıllarda daha fazla, sonraki yıllarda daha az amortisman payı ayrılır. Bu yönetime hızlandırılmış amortisman yöntemi de denir.

→ Bu yöntemde önce normal amortisman oranı bulunur.

$$\text{Amortisman Oranı} = \frac{1}{\text{Kullanım Süresi}}$$

→ Amortisman hesaplanırken bulunan normal amortisman oranının iki katı amortisman ayrılacaktır. Ancak bu oran %50'yi geçemez. Oranın yüksek çıkması halinde %50 kabul edilir.

→ Her yıl bu oran üzerinden amortisman ayrılır. Ancak amortisman ayrılırken varlığın maliyet bedelinden değil kalan net değeri üzerinden hesaplama yapılır. Azalan bakiyeler yönteminde duran varlığın hurda değeri genellikle hesaplamaya dâhil edilmez.

ÖRNEK; İşletme 100.000 TL'ye 5 yıl kullanım süresi olan bir makine satın almıştır. Makinenin hurda değeri sıfır (0)'dır. İşletme azalan bakiyeler usulüyle amortisman yöntemini kullanmaktadır.

Yıllar	Amortismana Tabi Tutar	Amortisman Oranı	Amortisman Payı	Biriken Amortisman	Varlığın Kalan Net Değeri
--------	---------------------------	---------------------	--------------------	-----------------------	------------------------------

İsmail KELES

NOT: Azalan bakiyeler yönteminden normal amortisman yöntemine geçiş yapılabilir ancak normal amortisman yönteminden azalan bakiyeler yöntemine geçiş yapılamaz.

ÖRNEK; İşletme 100.000 TL' ye 5 yıl kullanım süresi olan bir makine satın almıştır. Makinenin hurda değeri sıfır (0)'dır. İşletme ilk iki yıl Azalan bakiyeler usulüyle amortisman yöntemini, kalan yıllar normal amortisman yöntemini kullanmıştır.

<i>Yıllar</i>	<i>Amortismana Tabi Tutar</i>	<i>Amortisman Oranı</i>	<i>Amortisman Payı</i>	<i>Biriken Amortisman</i>	<i>Varlığın Kalan Net Değeri</i>
---------------	-----------------------------------	-----------------------------	----------------------------	-------------------------------	--------------------------------------

İsmail KELES.

→ **Kıst Amortisman Yöntemi**; Vergi Usul Kanununda yer alan ve işletmenin kullandığı binek otomobiller için belirtilen amortisman hesaplama yöntemidir.

ÖRNEK; İşletme 18.09.2019 tarihinde 60.000 TL'ye 5 yıl kullanım süresi olan binek otomobil satın almıştır.

Yıllar

Amortisman Payı

→ Önce aylık amortisman tutarı bulunur. $\text{Aylık Amortisman} =$

→ Satın alınan ay tam sayılmak üzere dönem sonuna kadar olan aylar ilk yılın amortismanı olarak hesaplanır.

→ Son yıla kadar diğer aylar hep 12 ay üzerinden hesaplanır.

→ Son yıl ise hem 12 ay hem de ilk yıldan eksik kalan aylar amortisman olarak ayrılır.

İsmail KELES

AMORTİSMANIN KAYDEDİLMESİ

DİREKT YÖNTEM

Bu yöntemde dönem sonunda hesaplanan amortisman tutarı duran varlığın maliyetinden direkt olarak düşülerek dönem gideri yazılır.

ENDİREKT YÖNTEM

Bu yöntemde dönem sonunda hesaplanan amortisman tutarı duran varlığın maliyetinden düşülmek yerine ayrı bir hesap olan 257-Birikmiş Amortismanlar hesabına kaydedilerek dönem gideri yazılır.

ÖRNEK; Pazarlama işlerinde kullanmak üzere satın alınan 50.000 TL maliyetli taşıt için 2019 yılı dönem sonunda 5.000 TL amortisman hesaplanmıştır.

DİREKT YÖNTEM

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

BİLANÇO

25-Maddi Duran Varlıklar	45.000
254-Taşıtlar	45.0000

ENDİREKT YÖNTEM

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

BİLANÇO

25-Maddi Duran Varlıklar	45.000
254-Taşıtlar	50.0000
257-Birikmiş Amortismanlar	(5.000)

257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

Amortisman kayıtlarını endirekt yönleme göre yapan işletmeler hesapladıkları yıpranma paylarını bu hesap aracılığı ile takip eder. Hesap aktifi düzenleyici pasif karakterli bir hesaptır. Bilançoda 25-Maddi Duran Varlıklar grubunda yer alan varlıkların yıpranma paylarının düşürerek grubun gerçek değeri ile gösterilmesi amacıyla kullanılır. Bu hesap bilanço da grup toplamına eklenmez, grup toplamından çıkartılır.

YEVMIYE DEFTERİ		
_____/_____ İlgili hesap / hesaplar		
Alacak =>Dönem sonunda amortisman ayrılması		
_____/_____ _____/_____ Borç =>Maddi duran varlığın satılması / hizmetten çıkartılması		
İlgili hesap / hesaplar		
_____/_____		
DEFTERİ KEBİR		
Borç	Birikmiş Amortismanlar	Alacak
Satılan veya hizmetten çıkartılan maddi duran varlıkların biriken amortisman tutarları	İlk kayıt tutarı, Dönem sonunda ayrılan amortisman tutarları	
	Alacak Kalanı	
	↓	
	(Kullanılan maddi duran varlıkların biriken amortisman tutarları toplamı)	

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Birikmiş Amortismanlar hesabı bir kaynak hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde dönem sonunda amortisman ayrıldığı, sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde ise maddi duran varlığın satıldığı ya da hizmetten çıkartıldığı anlamına gelir. Karşılıklarına ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

Hesabın defteri kebire kaydedilmesi; Hesaba ilk kayıt alacak tarafına yapılır. Maddi duran varlıklar için dönem sonunda ayrılan amortisman tutarları hesabın sağ tarafına (alacak tarafına) yazılırken, satılan veya hizmetten çıkartılan maddi duran varlıkların biriken amortisman tutarları ise hesabın sol tarafına (borç tarafına) yazılır. Hesap tüm kaynak hesapları gibi ya kalan vermez ya da sadece alacak kalanı verir. Hesap borç kalanı vermez. Bu hesabın alacak kalanı kullanılan maddi duran varlıkların biriken amortisman toplam tutarını gösterir.

İsmail KELES

MADDİ DURAN VARLIKLARIN SATILMASI

Maliyeti 50.000 TL ve birikmiş amortismanı 20.000 TL olan üretim makinesi satılmıştır.

Makine 25.000 TL + %10KDV ile nakit satılmıştır.

..... / ... /

Makine 36.000 TL + %10 KDV ile nakit satılmıştır.

Makine yenileme amacı ile satılmıştır.

..... / ... /

Makine yenileme amacı olmaksızın satılmıştır..

..... / ... /

..... / ... /

..... / ... /

..... / ... /

Üç yıl içinde yeni makine satın alınmaz ise;

..... / ... /

..... / ... /

200.000 TL + %10 KDV ile nakit yeni makine alınmıştır.

..... / ... /

..... / ... /

Yeni makineye ilk yıl 20.000 TL amortisman hesaplanmıştır.

..... / ... /

14.000

..... / ... /

NOT: Yeni alınan duran varlığa ilk yıllarda amortisman ayrılırken gider hesabı yerine 549-Özel Fonlar hesabındaki tutar tükenene kadar bu hesap kullanılır.

Maddi Duran Varlığın Kullanımdan Çıkartılması;

Maliyeti 20.000 TL ve birikmiş amortismanı 16.000 TL olan demirbaş hizmetten çıkartılmıştır.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

İsmail KELES.

258-YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR

Yapımı devam eden duran varlıklar için yapılan maliyet ile ilgili her türlü madde ve malzeme, işçilik ve genel giderlerin takip edildiği hesaptır. Hesap geçici bir hesap olup duran varlığın yapımı tamamlandığında hesap kapatılarak ilgili duran varlık hesabına aktarılır. Yapımı devam eden bu duran varlıklar için amortisman ayrılmaz.

YEVMIYE DEFTERİ

_____ / _____
Borç =>Yapımı devam eden duran varlık için maliyet
harcaması yapılması
İlgili hesap / hesaplar
_____ / _____
_____ / _____
İlgili hesap / hesaplar
Alacak =>Duran varlığın yapımının tamamlanması
_____ / _____

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde yapımı devam eden bir duran varlık için maliyetine eklenecek bir maliyet harcamasının yapıldığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise duran varlığın yapımının tamamlandığı anlamına gelir. Karşılıklarına ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme maliyeti 100.000 TL olan arazisine bina yaptırmaya karar vermiş ve bu için yapıma başlayan X firmasına 200.000 TL nakit ödeme yapılmıştır.

_____ ... / ... / _____

_____ ... / ... / _____

Binanın yapımı tamamlanmıştır.

_____ ... / ... / _____

_____ ... / ... / _____

→ Yapımı devam eden tüm duran varlıklar için yapılan maliyet harcamaları inşaat tamamlanana kadar 258-Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabında izlenmelidir.

İsmail KELES

259-VERİLEN AVANSLAR

İşletmenin faaliyetlerinde kullanmak üzere satın aldığı tüm maddi duran varlıklar için yapılan avans ödemelerinin takip edildiği hesaptır. Bu ön ödemeler sadece satıcıya değil duran varlık teslim alınana kadar yapılan ve duran varlığın maliyetine eklenmesi gereken alış ile ilgili diğer ödemeleri de kapsayabilir.

YEVMIYE DEFTERİ

_____ / _____
Borç => Maddi duran varlık alımı öncesi ön ödeme yapılması
İlgili hesap / hesaplar
_____ / _____
_____ / _____
İlgili hesap / hesaplar
Alacak => Maddi duran varlığın teslim alınması
_____ / _____

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Verilen Avanslar hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde işletmenin maddi duran varlık alımı öncesi avans verdiği, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise avans verilen maddi duran varlığın teslim alındığı anlamına gelir. Karşılarına ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme 50.000 TL + %18 KDV tutarında üretim makinesi satın almak için X firması ile anlaşmış, 10.000 TL'sini avans olarak nakit ödemiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

Makine teslim alınmış kalan borç için çek ciro edilmiştir.

_____ / ... / _____

→ Ticari mal satın alınırken yapılan avans ödemeleri için bu hesap yerine 159-Verilen Sipariş Avansları hesabı kullanılmalıdır.

_____ / ... / _____

Ismail KELİS.

26-MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

İşletmenin bir bedel ödeyerek sahip olduğu ancak fiziksel yapısı olmayan, soyut bir hak sağlayan varlıkların yer aldığı gruptur. Teknik yöntemler, bilimsel bilgiler, yeni tasarımlar, lisanslar, markalar, unvanlar, haklar, şerefiyeler gibi işletmeye fayda sağlayan her türlü ayrıcalıklar ve üstünlükler maddi olmayan duran varlıkların konusunu oluşturur. Maddi olmayan duran varlıklar işletmeye uzun vadede değer katmak, gelirlerini arttırmak, prestij sağlamak, müşteri potansiyelini arttırmak amacıyla satın alınırlar. Sınırlı bir yararlı ömre sahip olan bu varlıklar için belli bir süre öngörülmüş ise bu süre boyunca, süre öngörülmemiş ise 5 yıl içinde eşit paylara bölünerek amortisman ayırma yoluyla gider olarak yazılır ve süre sonunda kayıtlardan çıkartılır

Bu grupta yer alan hesaplar şu şekilde sıralanır;

260-Haklar

261-Şerefiye

262-Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri

263-Araştırma ve Geliştirme Giderleri

264-Özel Maliyetler

267-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar

268-Birikmiş Amortismanlar (-)

269-Verilen Avanslar

İsmail KELES

260-HAKLAR

İşletmenin satın aldığı patent, lisans, ticari marka, logo, amblem, unvan, imtiyaz vb. gibi hukuki tasarruflar ile kamunun işletme lehine sağladığı kullanma, yararlanma vb. yetkiler bu hesapta takip edilir.

YEVMIYE DEFTERİ

_____ / _____
Borç => Hak satın alınması
İlgili hesap / hesaplar
_____ / _____
İlgili hesap / hesaplar
Alacak => Alınan hakkın süre sonunda kayıtlardan çıkartılması
_____ / _____

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Haklar hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde işletmenin bir bedel ödeyerek hak satın aldığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise alınan hakkın süre sonunda kayıtlardan çıkartıldığı anlamına gelir. Karşılıklarına ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme X kitabının yayın hakkını 3 yıl süre ile 30.000 TL'ye nakit satın almıştır.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

1., 2., 3. yılın dönem sonlarında;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

3. Yılın bitiminde;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

→ Maddi olmayan duran varlıklar için süre öngörülmemiş ise 5 yıl amortisman ayrılır.

İsmail KELES

261-ŞEREFİYE

Bazı varlıklar iyi bir mevkie sahip olması, iyi bir müşteri potansiyelinin olması, insanlarda iyi bir etkisinin olması vb. sebeplerde emsallerine göre daha yüksek değere sahip olabilirler. Varlığa ödenen rayiç bedel ile net değer arasındaki bu fark şerefiye olarak isimlendirilir. Peştamallık ya da hava parası olarak da isimlendirilen şerefiye hesaplanırken rayiç bedelin tespit edilememesi halinde, net defter değeri esas alınır. İşletmenin satın aldığı bu şerefiye tutarları bu hesapta takip edilir.

YEVMIYE DEFTERİ

_____ / _____	
Borç => Şerefiye ödenmesi	
İlgili hesap / hesaplar	
_____ / _____	
İlgili hesap / hesaplar	
Alacak => Alınan şerefiyenin kayıtlardan çıkartılması	
_____ / _____	

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Şerefiye hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde işletmenin bir bedel ödeyerek şerefiye satın aldığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise alınan şerefiyenin süre sonunda kayıtlardan çıkartıldığı anlamına gelir. Karşılanna ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme pazarlama işleri için kiraladığı binanın eski kiracısına 100.000 TL hava parasını nakit ödemiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

1., 2., 3., 4., 5. yılın dönem sonlarında;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

5. Yılın bitiminde;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

→ Maddi olmayan duran varlıklar için süre öngörülmemiş ise 5 yıl amortisman ayrılır.

262-KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ

İşletmenin kuruluşu, yeni şube açılışı veya genişletilmesi esnasında katlanılan seyahat, tanıtım, personel eğitimi vb. gibi soyut harcamaları gelir vergisine tabi olan işletmeler dönem gideri olarak kayıt ederler. Kurumlar vergisine tabi olan işletmeler ise isterlerse dönem gideri olarak, isterlerse bu hesaba kaydetmek suretiyle bilançoda aktifleştirebilirler. Bu harcamaların bilançoda aktifleştirilmesinin sebebi giderin bu hesapta bekletilmesi ve tek bir yıla gider yazmak yerine amortisman ayırma yoluyla birden fazla yıla dağıtarak gider yazılmasıdır.

YEVMIYE DEFTERİ

_____ / _____	
Borç => Kuruluş ve örgütlenme giderinin ödenmesi	
İlgili hesap / hesaplar	
_____ / _____	
_____ / _____	
İlgili hesap / hesaplar	
Alacak => Kuruluş ve örgütlenme giderinin	
kayıtlardan çıkartılması	
_____ / _____	

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Kuruluş ve örgütlenme giderleri hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde işletmenin kuruluşu ve örgütlenmesi esnasında bir gidere katlandığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise bu giderin süre sonunda kayıtlardan çıkartıldığı anlamına gelir. Karşılanna ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme yeni açtığı yönetim binasının personelini eğitime göndermiş ve 40.000 TL nakit ödemiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

1., 2., 3., 4., 5. yılın dönem sonlarında;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

5. Yılın bitiminde;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

→ Maddi olmayan duran varlıklar için süre öngörülmemiş ise 5 yıl amortisman ayrılır.

263-ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ

Yeni ürün geliştirilmesi, yeni teknolojilerin bulunması, yeni tasarımların oluşturulması veya benzer amaçlarla yapılan her türlü harcamalar araştırma ve geliştirme giderleri kapsamında değerlendirilir.

263-Bilanço'da →

Ar-ge giderini dönemlere dağıtarak gider yazmak için kullanılan bekletme hesabıdır.

750-Maliyet Hesaplarında →

Ar-ge giderini içinde bulunulan döneme gider yazmak için kullanılan gider hesabıdır.

630-Gelir Tablosunda →

Ar-ge giderini dönem sonunda gelir tablosunda sunmak için kullanılan bir gider hesabıdır.

YEVMIYE DEFTERİ

_____ / _____
Borç => Ar-ge giderinin aktifleştirilmesi
İlgili hesap / hesaplar
_____ / _____
_____ / _____
İlgili hesap / hesaplar
Alacak => Aktifleştirilen ar-ge giderinin
kayıtlardan çıkartılması
_____ / _____

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Araştırma ve Geliştirme Giderleri hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde işletmenin bir araştırma ve geliştirme giderine katlandığı ve bu gideri bilançoda aktifleştirdiği, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise aktifleştirilen araştırma ve geliştirme giderinin kayıtlardan çıkartıldığı anlamına gelir. Karşılanna ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme yeni tasarladığı ürün için 80.000 TL ar-ge giderine katlanmış ve nakit ödemiştir. Bu gider bilançoda aktifleştirilmiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

1., 2., 3., 4., 5. yılın dönem sonlarında;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

5. Yılın bitiminde;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

İsmail KELES

264-ÖZEL MALİYETLER

Kiralandan gayrimenkullere yapılan, varlığın değerini arttıran ve kiralama süresinin sonunda sökülemeyerek işletme sahibine bırakılan harcamaların takip edildiği hesaptır.

YEVMIYE DEFTERİ	
_____ / _____	
Borç => Özel Maliyet harcaması yapılması	
İlgili hesap / hesaplar	
_____ / _____	
_____ / _____	
İlgili hesap / hesaplar	
Alacak => Özel maliyet harcamasının kayıtlardan çıkartılması	
_____ / _____	

Hesabın yevmiye defterine kaydedilmesi; Özel Maliyetler hesabı bir varlık hesabıdır. Hesabın yevmiye kaydında sol üst tarafa (borç tarafına) yazılması halinde işletmenin kiraladığı varlığa değeri arttırıcı bir özel maliyet harcaması yaptığı, sağ alt tarafa (alacak tarafına) yazılması halinde ise özel maliyet harcamasının kayıtlardan çıkartıldığı anlamına gelir. Karşılına ise işlem ile ilgili diğer hesaplar yazılır.

İşletme pazarlama işleri için kiraladığı binaya 50.000TL' ye asma tavan ve vitrin yaptırmış, nakit ödemiştir.

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

1., 2., 3., 4., 5. yılın dönem sonlarında;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

5. Yılın bitiminde;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

Kiracılık 4. yılın içinde biterse;

_____ / ... / _____

_____ / ... / _____

→ Maddi olmayan duran varlıklar için süre öngörülmemiş ise 5 yıl amortisman ayrılır.

→ Kiracılığın sözleşme sona ermeden bitmesi ve kiralanan varlığın boşaltılması halinde henüz amortisman ayrılmayan kısım zarar olarak kaydedilir.

267-DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Maddi olmayan duran varlık özelliğine sahip olan ancak bu gruptaki diğer hesapların kapsamında girmeyen her türlü maddi olmayan duran varlıkların takip edildiği hesaptır. Sistem yazılımları, anti virüs programları, paket programlar, filmler vb. varlıklar bu hesapta izlenir. Bilançoda aktifleştirilen bu harcamalar için süre belirtilmiş ise bu süreye, süre belirtilmemesi halinde 5 yıla eşit paylaştırılarak her dönem sonunda parça parça gider yazılır.

268-BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR (-)

Endirekt amortisman yöntemi ile kayıtlarını yapan işletmelerin maddi olmayan duran varlıkları için dönem sonlarında ayırdığı tüm amortisman giderlerinin takip edildiği hesaptır. Hesap aktifi düzenleyici pasif karakterli bir hesaptır. Dönem sonlarında hesaplanan amortisman tutarları hesabın alacak tarafına kaydedilir. Faydalı sürenin sona ermesi ile biriken amortisman tutarı üzerinden hesap borç tarafına yazılarak kapatılır.

269-VERİLEN AVANSLAR

Maddi olmayan duran varlıkların satın alınması esnasında yapılan ön avans ödemelerinin kaydedildiği hesaptır. Maddi olmayan duran varlıklar için yapılan ön ödemeler bu hesabın borç tarafına yazılır, iş bitiminde veya soyut varlığın teslim alınması ile hesap alacak tarafına yazılarak kapatılır.

İsmail KELES

27-ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR

Yeraltından çıkartılan ve belli bir süre sonra tükenen maden, kömür, petrol, altın, doğalgaz, kum vb. varlıklar özel tükenmeye tabi varlıklar olarak adlandırılır. Bu grupta ise bu varlıkların aranması, çıkarılması, geliştirilmesi gibi işlemler için yapılan maliyet harcamaları takip edilir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir;

271-Arama Giderleri → Yeraltı kaynaklarının aranması için yapılan kazı, sondaj vb. harcamalar bu hesapta izlenir.

272-Hazırlık ve Geliştirme Giderleri → Bulunan yeraltı kaynaklarının çıkarılması için yapılan yol açma, tünel kazma, havalandırma, ışıklandırma vb. harcamalar bu hesapta izlenir.

277-Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar → Yeraltı kaynakları için yapılan diğer maliyet harcamaları bu hesapta izlenir.

278-Birikmiş Tükenme Payları (-) → Özel tükenmeye tabi varlıklar ile ilgili yapılan maliyet harcamalarının varlığın çıkarılma süresine dağıtılarak amortisman ayırma yoluyla gider olarak yazılması için kullanılan hesaptır

279-Verilen Avanslar → Bu gruptaki işlemler için yapılan avans ödemelerinin izlendiği hesaptır.

İsmail KELES

Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar İle İlgili İşlemler

Maden arama işletmesi yaptığı arama çalışmaları çerçevesinde 50.000 TL'lik gidere katlanmış, nakit ödemıştır.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

Bulunan madenin çıkarılması için 150.000TL hazırlık ve geliştirme giderine katlanmış ve nakit ödenmiştir.

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

Madenin çıkarılacağı rezerv süresi 10 yıl olarak belirlenmiştir.

1.,2.,3.,4.,5.,6.,7.,8.,9.,10. yılın dönem sonlarında;

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

10. yılın bitiminde

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

İsmail KELES

28-GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI

Bu grupta; dönemsellik kavramı gereği dönemlerin gelir ve giderlerini ait oldukları dönemlerde gelir ve gider hesaplarına kaydetmek için kullanılan bekletme hesapları yer alır. Bu dönem peşin ödenen ancak sonraki yıllarda gerçekleşecek olan giderler ile bu dönem hak edilen ancak sonraki yıllarda tahsil edilecek olan gelirler bu gruptaki hesaplar aracılığı ile ait oldukları dönemlerde gelir ve gider hesaplarına yazılmak üzere bekletilir. Bu hesaplar gerçek birer varlığa denk gelmemekle birlikte varlık hesapları gibi defterlere kaydedilir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir;

280-Gelecek Yıllara Ait Giderler → Yıllık tablo hazırlayan işletmeler için her yıl bir dönem olarak düşünülür. Dönemsellik kavramı gereği işletmeler gelir ve giderlerini ait oldukları dönemlerde gelir ve gider hesaplarına kaydetmek zorundadır. İşletmenin sonraki yılları da kapsayan bir gideri peşin ödemesi halinde sonraki yılları kapsayan giderler, gider hesaplarına yazılamayacağı için ait oldukları yıl gelene kadar bu hesapta bekletilir. Giderlerin ait olduğu yıl geldiğinde ise bu hesaptan ilgili tutar çıkartılarak 180-Gelecek Aylara Ait Giderler hesabına aktarılır. İzleyen dönem başında ise dönem giderlerine yansıtılır. Hesap 180-Gelecek Aylara Ait Giderler hesabında detaylı olarak anlatılmıştır.

281-Gelir Tahakkukları → Bu hesap; cari dönemde hak edilen ancak tahsil edilmesi sonraki yıllarda gerçekleşecek olan gelirlerin kayıt altına alınması ve tahsil edileceği yıl gelene kadar bekletilmesi için dönemsellik kavramı gereği kullanılan geçici bir bekletme hesabıdır. Bu dönem hak edilen ancak izleyen yıl tahsil edilecek olan gelirler 181-Gelir Tahakkukları hesabında, izleyen yıldan sonraki yıllarda tahsil edilecek olan gelirler ise 281-Gelir Tahakkukları hesabında takip edilir.

İsmail KELES

29-DİĞER DURAN VARLIKLAR

Diğer duran varlıklar grubu, daha önce anlatılan duran varlık hesap grupları kapsamına girmeyen ancak duran varlık özelliklerine sahip hesap kalemlerini barındırır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir;

291-Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV → Her ay sonunda mahsup etme işlemine tabi olmayacak nitelikte olan, bir yıldan uzun sürede indirim konusu yapılabilen KDV'lerin takip edildiği hesaptır. Hesap ile ilgili uygulama 31.12.2000 tarihinde kaldırılmıştır.

292-Diğer KDV → Teşvikli yatırım mallarının ithalinde ödenmeyip indirim yapılacağı tarihe kadar bekletilen KDV'nin indirim süresinin 1 yılı aşması halinde kullanılan hesaptır.

293-Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar → İşletmenin izlediği politika veya değişik sebepler ile uzun vadeli olarak satın alınan ve bir yıl içinde satılması düşünülmeyen ana faaliyet konusu stokların takip edildiği hesaptır. Hesapta tutulan stokun kullanılma veya satılma süresinin bir yılın altına düşmesi halinde bu hesaptan ilgili dönen varlıklardaki stok hesaplarına aktarılır.

294-Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar → Kullanımdan çıkartılan maddi duran varlıklar ile çeşitli nedenlerle elden çıkarılmasına karar verilen stokların elden çıkartılana kadar bekletildiği hesaptır.

295-Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar → Mevzuat gereği uyarınca peşin ödenen bir yıldan uzun vadeli gelir vergisi, kurumlar vergisi ve diğer vergiler ile fonların kayıt ve takip edildiği hesaptır.

297-Diğer Çeşitli Duran Varlıklar → Duran varlıklar içindeki diğer hesap kalemleri kapsamı dışında kalan ancak duran varlık özelliğine sahip olan diğer varlıkların takip edildiği hesaptır.

298-Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) → İşletmenin gelecek yıllarda kullanmak üzere elinde tuttuğu stokların fiziki ve ekonomik değerinde meydana gelen tahmini azalmalar için kullanılan karşılık ayırma hesabıdır. Hesap aktifi düzenleyici pasif karakterli bir hesaptır.

299-Birikmiş Amortismanlar(-) → Bu grupta yer alan hesaplar için ayrılan amortismanların takip edildiği hesaptır.

ÜNİTE TESTLERİ

SORU

ÇÖZÜM

Ekonomik ömrü 5 yıl, maliyeti 500.000 TL olan bir demirbaş için normal amortisman yöntemine göre ikinci yıl sonunda ayrılması gereken amortisman tutarı kaç TL'dir?

- A) 60.000
- B) 80.000
- C) 100.000
- D) 120.000
- E) 200.000

İsmail KELES

ÜNİTE TESTLERİ

SORU

Aktifte kayıtlı bedeli 220.000 TL, birikmiş amortismanları 165.000 TL olan makinenin hizmetten çıkarılmasına karar verilmiştir.

Bu olayla ilgili olarak yapılan kayıta aşağıdaki hesaplardan hangisinin kullanımı yanlıştır?

- A) Birikmiş Amortismanlar hesabı borçlu
- B) Diğer Maddi Duran Varlıklar hesabı borçlu
- C) Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar hesabı borçlu
- D) Birikmiş Amortismanlar hesabı alacaklı
- E) Tesis Makine ve Cihazlar hesabı alacaklı

ÇÖZÜM

İsmail KELES

ÜNİTE TESTLERİ

SORU

T işletmesinin, Z işletmesine 5.000 TL ön ödeme yaptıktan 2 ay sonra çek ciro ederek teslim aldığı KDV hariç 12.000 TL'lik bilgisayarlar nedeniyle teslim tarihinde yapması gereken kayıt aşağıdakilerden hangisidir? (KDV oranı %15)

- A) _____/_____
Demirbaşlar Hs	7.000	
Verilen Avanslar Hs	5.000	
İndirilecek KDV Hs	1.800	
Alınan Çekler Hs		13.800
- _____/_____
- B) _____/_____
Demirbaşlar Hs	12.000	
İndirilecek KDV Hs	1.800	
Verilen Çek ve Ödeme Emirleri Hs	5.000	
Alınan Çekler Hs		8.800
- _____/_____
- C) _____/_____
Tesis, Makine ve Cihaz Hs	12.000	
İndirilecek KDV Hs	1.800	
Alınan Çekler Hs		8.800
Kasa Hs		5.000
- _____/_____
- D) _____/_____
Tesis, Makine ve Cihaz Hs	7.000	
İndirilecek KDV Hs	1.050	
Verilen Avanslar Hs	5.000	
Alınan Çekler Hs		8.050
Kasa Hs		5.000
- _____/_____
- E) _____/_____
Demirbaşlar Hs	12.000	
İndirilecek KDV Hs	1.800	
Alınan Çekler Hs		8.800
Verilen Avanslar Hs		5.000
- _____/_____

ÇÖZÜM

İsmail KELES

ÜNİTE TESTLERİ

SORU

İşletme, aktifinde kayıtlı bedeli 500.000 TL, net değeri ise 125.000 TL olan bir iş makinesini vererek yerine büro olarak kullanılmak üzere satış bedeli 120.000 TL olan bir daire satın almıştır. (Vergiler dikkate alınmayacaktır.)

Buna göre, bu işleme ilişkin kayıt aşağıdakilerden hangisidir?

- A) _____/_____
Binalar 125.000
Birikmiş Amortismanlar 125.000
Diğer Olağan Gider ve Zarar 250.000
Tesis, Makine ve Cihaz 500.000
_____/_____
- B) _____/_____
Binalar 125.000
Diğer Olağan Gider ve Zarar 375.000
Tesis, Makine ve Cihaz 500.000
_____/_____
- C) _____/_____
Binalar 120.000
Birikmiş Amortismanlar 375.000
Diğer Olağan Gider ve Zarar 5.000
Tesis, Makine ve Cihaz 500.000
_____/_____
- D) _____/_____
Binalar 120.000
Diğer Olağan Gider ve Zarar 5.000
Taşıtlar 125.000
_____/_____
- E) _____/_____
Binalar 125.000
Taşıtlar 125.000
_____/_____

ÇÖZÜM

İsmail KELES

ÜNİTE TESTLERİ

SORU

50.000TL'ye alınan ve faydalı ömrü 10 yıl olan makine için azalan bakiyeler yöntemi ile amortisman hesaplanmaktadır. Buna göre makine için üçüncü yılın sonunda ayrılacak amortisman tutarı kaç TL'dir?

- A) 10.000
- B) 8.000
- C) 6.400
- D) 5.120
- E) 5.000

ÇÖZÜM

İsmail KELES

ÜNİTE TESTLERİ

SORU

İşletmenin 2013 yılında satış işleri için 6 yıllığına kiraladığı işyerine 2015 yılında malların sergilenmesi için vitrin yaptırılmış ve 30.000TL ödenmiştir. Buna göre 2015 yılı dönem sonunda yapılacak kayıt ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Pazarlama Satış Dağıtım Giderleri hesabı 5.000 TL borçlu
- B) Özel Maliyetler hesabı 30.000TL borçlu
- C) Özel Maliyetler hesabı 5.000TL borçlu
- D) Genel Yönetim Giderleri hesabı 7.500TL borçlu
- E) Birikmiş Amortismanlar hesabı 7.500TL alacaklı

ÇÖZÜM

İsmail KELES

ÜNİTE TESTLERİ

SORU

Maliyeti 80.000TL, birikmiş amortismanı 26.000TL olan bir demirbaş yenilemek amacı ile KDV hariç 62.000TL'ye senet karşılığında satılmıştır. Buna göre yapılması gereken yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisidir? (KDV oranı %10)

A) _____/_____

121-Alacak Senetleri	68.200
257-Birikmiş Amortismanlar	26.000
255-Demirbaşlar	80.000
391-Hesaplanan KDV	6.200
549-Özel Fonlar	8.000

_____/_

B) _____/_____

121-Alacak Senetleri	68.200
257-Birikmiş Amortismanlar	26.000
255-Demirbaşlar	80.000
391-Hesaplanan KDV	6.200
679-Diğ. Olağan Dışı Gelir ve Karlar	8.000

_____/_

C) _____/_____

321-Borç Senetleri	68.200
257-Birikmiş Amortismanlar	26.000
255-Demirbaşlar	80.000
391-Hesaplanan KDV	6.200
549-Özel Fonlar	8.000

_____/_

D) _____/_____

121-Alacak Senetleri	68.200
549-Özel Fonlar	44.000
255-Demirbaşlar	80.000
391-Hesaplanan KDV	6.200
257-Birikmiş Amortismanlar	26.000

_____/_

E) _____/_____

121-Alacak Senetleri	68.200
255-Demirbaşlar	80.000
257-Birikmiş Amortisman	26.000
391-Hesaplanan KDV	6.200
549-Özel Fonlar	116.000

_____/_

ÇÖZÜM

İsmail KELES

ÜNİTE TESTLERİ

SORU

İşletme 13.10.2015 tarihinde 72.000TLye binek otomobil satın almıştır. Otomobilin kullanım süresi 4 yıl olup işletme normal amortisman yöntemini kullanmaktadır.

İşletmenin 01.01.2016 tarihli dönem başı bilançosunda otomobilin net değeri kaç TL olarak yer alır?

- A) 49.500
- B) 54.000
- C) 67.500
- D) 68.250
- E) 69.000

ÇÖZÜM

İsmail KELES

ÜNİTE TESTLERİ

SORU

A Anonim Şirketi, toplam sermayesi 512.500 TL olan B Anonim Şirketinin hisse senetlerinden 80.000 TL nominal bedelli kısmını, geçici yatırım düşüncesi ile satın almıştır. Daha sonra aynı hisse senetlerinden 125.000TL nominal bedelli kısmı daha satın alarak şirkete ortak olmuştur.

Buna göre A işletmesinin yapacağı yevmiye kaydında aşağıdaki hesaplardan hangisinin kullanımı doğrudur?

- A) Hisse Senetleri hesabı 125.000 TL borçlu
- B) Hisse Senetleri hesabı 205.000 TL alacaklı
- C) İştirakler hesabı 205.000 TL borçlu
- D) İştirakler hesabı 205.000 TL alacaklı
- E) Bağlı Ortaklıklar hesabı 205.000 TL borçlu

ÇÖZÜM

İsmail KELES